

Τι μάθαμε από την πανδημία και θα το κρατήσουμε

Του Μάρκου Καλλιή*

Συμπληρώσαμε ήδη δεκαερείς μίνες αφότου ο COVID-19 μπήκε για καλά στη ζωή μας και την άλλαξε με τρόπο που ποτέ δεν φανταζόμασταν. Πέρα από τους περιορισμούς στις μετακινήσεις και στην κοινωνική μας ζωή, η πανδημία έφερε τεράστιες αλλαγές και στον τρόπο που εργαζόμαστε. Όπως διαπιστώσαμε από τις ενέργειες και δράσεις των επιχειρήσεων - μελών της Ομοσπονδίας Εργοδοτών & Βιομηχανιών (ΟΕΒ), οι αλλαγές αυτές προέκυψαν απότομα, χωρίς χρόνο για προετοιμασία, ενώ ταυτόχρονα ήταν ριζικές, αφού άλλαξαν εντελώς τη φιλοσοφία του επιχειρείν, όπως το γνωρίζαμε και το εφαρμόζαμε μέχρι σήμερα.

Τα περιοριστικά μέτρα, τα lockdown και τα λιγοστά SMS στο 8998, μας ανάγκασαν να καταφύγουμε για πρώτη φορά σε λύσεις που γνωρίζαμε μεν ότι υπάρχουν, αλλά μέχρι πρόσφατα ελάχιστα τις αξιοποιούσαμε

Σε μια μικρή χώρα όπως η Κύπρος, που οι γεωγραφικές αποστάσεις είναι μηδαμικές και οι συγκοινωνίες με ακήματα ιδιωτικής χρήσης είναι εκ των ουκ άνευ, ουδέποτε στο παρελθόν διαστάσαμε να διανύσουμε την οποιαδήποτε απόσταση για μια σύντομη συνάντηση και ένα καφέ με ένα στενό συνεργάτη. Στα πλαίσια της ίδιας λογικής, μας φαινόταν ευκολότερο να πάμε μέχρι το πλησιέστερο κατάστημα προκειμένου να δούμε και πάσουμε στα χέρια μας οποιοδήποτε προϊόν προτού το αγοράσουμε.

Τα περιοριστικά μέτρα, τα lockdown και τα λιγοστά SMS στο 8998, μας ανάγκασαν να καταφύγουμε για πρώτη φορά σε λύσεις που γνωρίζαμε μεν ότι υπάρχουν, αλλά μέχρι πρόσφατα ελάχιστα τις αξιοποιούσαμε.

Σχέδια Επιχειρησιακής Συνέχειας
Η πανδημία έπασε τις πλείστες

* Λειτουργός Επιχειρηματικής Ανάπτυξης & Οικονομίας, ΟΕΒ

επιχειρήσεις απροετοίμαστες, προκαλώντας τεράστια προβλήματα και δυσκολίες. Εξαιρεση αποτέλεσαν κάποιες επιχειρήσεις, κυρίως μεγάλοι οργανισμοί, που είχαν επενδύσει στην δημιουργία συστημάτων πρόληψης και ανάκαμψης από πιθανές απειλές και καταστροφές. Με τη δημιουργία Σχεδίων Επιχειρησιακής Συνέχειας (Business Continuity Plans), η επόμενη μέρα για τους οργανισμούς αυτούς έγινε κάπως ευκολότερη, αφού πολλά από τα σενάρια που εκτυλίχθηκαν προσφάτως είχαν ήδη προβλεφθεί και δοκιμαστεί επί χάρτου. Για πολλές άλλες επιχειρήσεις, η ανάπτυξη Σχεδίων Επιχειρησιακής Συνέχειας έγινε κατόπιν εορτής. Όμως, η πανδημία ήταν η αφορμή για να κατανοήσουν οι πάντες τον λόγο ύπαρξης των σχεδίων αυτών, ακόμη και σε οργανισμούς μικρομεσαίου μεγέθους.

Τηλεργασία

Ο περιορισμός του αριθμού εργαζομένων σε πολλούς κλάδους, ανάγκασε μεγάλο κομμάτι του ανθρώπινου δυναμικού να εργαστεί από το σπίτι του. Η χρήση φορητών υπολογιστών και οι ψηλές ταχύτητες σύνδεσης στο διαδίκτυο αποτέλεσαν κατά τον τελευταίο χρόνο τη σαυνίδα σωτηρίας για εργαζόμενους και επιχειρήσεις, ιδιαίτερα στον τομέα των υπηρεσιών. Η αξιοποίηση λύσεων VPN δημιουργήθηκε συνθήκες γραφείου για εξ' αποστάσεως συνεργάτες, ενώ η χρήση cloud computing έκανε εφικτή την ασφαλή αποστολή και αποθήκευση ηλεκτρονικών αρχείων.

Πέρα από την τήρηση των πρωτοκόλλων υγείας, οι επιχειρήσεις που εφάρμοσαν την τηλεργασία διαπίστω-

σαν σημαντικές εξοικονομήσεις στα λειτουργικά τους έξοδα, όπως μειωμένη κατανάλωση ενέργειας για κλιματισμό, φωτισμό και γραφειακό εξοπλισμό, ενώ το προσωπικό είχε την ευκαιρία να εξοικονομήσει χρόνο και καύσιμα από τις μετακινήσεις του και να διαχειριστεί καλύτερα τις ώρες εργασίας του με την εφαρμογή ευέλικτου ωραρίου.

Τηλεδιασκέψεις

Η αναγκαστική μείωση των κατ' ιδίαν συναντήσεων οδήγησε πολλούς επαγγελματίες στην αναζήτηση λύσεων από εφαρμογές τηλεδιασκέψεων. Η εύκολη κρίση που παρέχουν όλες οι διαθέσιμες επιλογές συνέβαλε στη γρήγορη εξοικείωση ακόμα και από μόνον με περιορισμένες ψηφιακές δεξιότητες.

Μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα περάσαμε στην καθημερινή χρήση των εφαρμογών αυτών, τόσο για την ενδοεπιχειρησιακή μας επικοινωνία, όσο και για συναντήσεις με συνεργάτες, συνεδριάσεις επιτροπών αλλά και συμμετοχή σε συνεδρία ή εκπαιδευτικά σεμινάρια. Συνειδητοποιήσαμε πόσο χρόνο και ενέργεια σταπαλούσαμε για τις μετακινήσεις μας σε συναντήσεις πριν από την πανδημία και διαπιστώσαμε πόσο εύκολη γίνεται η μετάβαση μας από τη μη συνάντηση στην άλλη με την χρήση της τεχνολογίας.

Ηλεκτρονικό εμπόριο

Όπως κατέδειξε και έρευνα που συμμετείχε η ΟΕΒ για τον Ψηφιακό Μετασχηματισμό, η Κύπρος βρίσκεται μονίμως στις τελευταίες θέσεις της ΕΕ στην αξιοποίηση του ηλεκτρονικού

εμπορίου. Ενώ οι Κύπριοι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για αγορές από το εξωτερικό, εντούτοις δίσταζαν να κάνουν διαδικτυακά τα ψώνια τους από τοπικές επιχειρήσεις.

Το κλείσιμο καταστημάτων λιανικού εμπορίου και χώρων εστίασης και οι περιορισμοί στις μετακινήσεις, λόγω της πανδημίας, φάνηκε να αλλάζουν τα δεδομένα αυτά. Καταναλωτές κατέφυγαν στο ηλεκτρονικό εμπόριο και κάποιες επιχειρήσεις επεκτάθηκαν για πρώτη φορά σε αυτό, είτε με δημιουργία ηλεκτρονικού καταστήματος ή με την αξιοποίηση κάποιου υφιστάμενου λίσκου.

Τα οφέλη ήταν πολλαπλά, τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους καταναλωτές. Το ηλεκτρονικό εμπόριο επέτρεψε στη μείωση των μετακινήσεων, ενώ οι επιχειρήσεις κατόρθωσαν να συγκρατήσουν σε κάποιο βαθμό τις τεράστιες ζημιές που προκάλεσε η πανδημία.

Ο ρόλος της Πληροφορικής

Καταγράφοντας τον παλιό του επιχειρηματικού κόσμου, η ΟΕΒ διαπιστώνει ότι παρόλο που οι πλείστες αλλαγές μπήκαν στην καθημερινότητα μας με βίαιο τρόπο, εντούτοις αντικρίζονται πλέον με θετικό μάτι. Τα οφέλη και οι εξοικονομήσεις από αποκομίζονται οι επιχειρήσεις είναι τέτοια, που παραπρετίζει η τάση για διατήρηση των τεχνολογιών αυτών αλλά και για περαιτέρω επένδυση στον Ψηφιακό Μετασχηματισμό.

Η ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή λύσεων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) προϋποθέτει καθοδήγηση από τους πλέον αρμόδιους, που δεν είναι άλλοι από τις επιχειρήσεις Πληροφορικής. Από την ίδρυσή του, το 1987, ο Παγκύπριος Σύλλογος Επιχειρήσεων Πληροφορικής (CPEA) αποτελεί σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι της μεγάλης οικογένειας της ΟΕΒ, ενώ οι δεκάδες επιχειρήσεις μέλη του διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στον διαρκή αγώνα για Ψηφιακό Μετασχηματισμό του τόπου. Τα Μέλη του CPEA κολυπηθούν όλα την γκάμα υπηρεσιών και προϊόντων που θα εξοφλήσουν τις κυριακές επιχειρήσεις για την επόμενη μέρα και είναι πρόθυμα να παρασώσουν τις υπηρεσίες και να μοιραστούν την τεχνολογία τους όποτε τους ζητηθεί.

Ευέλικτες Μορφές Εργασίας: Αναγκαίο κακό ή ευκαιρία εξέλιξης;

Του Αλέξανδρου Ιωαννίδη*

Πριν από δεκαερείς περίπου μίνες, εν μία νυκτί, ήρθαμε αντιμέτωποι με μια νέα κανονικότητα. Μια κανονικότητα για την οποία ουδείς ήταν προετοιμασμένος, αφού ήταν αδύνατο να προβλεφθεί. Όλο αυτό το διάστημα κινούμαστε σε ακατογράφητα νερά, αναγκάζοντάς μας να τροποποιήσουμε μεγάλο μέρος της καθημερινότητάς μας, να δημιουργήσουμε νέες συνθέσεις και να αποχωριστούμε κάποιες άλλες.

Όπως και κάθε είδους κρίση, έτσι και αυτή η υγειονομική κρίση αναδεικνύει ευκαιρίες και επιτακτική μεταρρυθμίσεις που αργά ή γρήγορα θα εφαρμόζονταν. Στην προκειμένη περίπτωση, η επέλαση της πανδημίας και κατ' επέκταση τα περιοριστικά μέτρα που εφαρμόζονται για ανακαμψή της, υποκρέωσαν, μεταξύ άλλων, μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων να υιοθετήσουν εναλλακτικές, πιο ευέλικτες μορφές εργασίας. Παράλληλα, διαφαίνεται πλέον ξεκάθαρα ότι οργανισμοί που είχαν ήδη επενδύσει σε τεχνολογικές αναβαθμίσεις και στον ψηφιακό μετασχηματισμό και της εξύπνης εργασίας, τα κεκτημένα τους, αλλά και να διευρύνουν τον κύκλο εργασιών τους, εις βάρος εταιρειών που είχαν μείνει προσηλωμένες σε πρακτικές προηγούμενων δεκαετιών. Τρανταχτό παράδειγμα αποτελεί ο τομέας του λιανικού εμπορίου, όπου επιχειρήσεις που ανέπτυξαν προηγουμένως ηλεκτρονικό κατάστημα βρέθηκαν σε εξαιρετικά πλεονεκτική θέση και πέτυχαν, παρόλες τις αντιξοότητες, να έχουν επιχειρησιακή συνέχεια, καλύτερες τις νέες καταναλωτικές συνθέσεις υφιστάμενων αλλά και νέων πελατών.

Δεν νοείται στην εποχή του ψηφιακού μετασχηματισμού και της εξύπνης εργασίας, η τήρηση άκαμπτου ωραρίου να αποτελέσει δείκτη αποτελεσματικότητας

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι μεγάλοι αριθμοί παγκόσμιων επιχειρηματικών κολλοσών, όπως η Microsoft, η Google, η Facebook, η Amazon, το Twitter, η Siemens, η Dropbox, αλλά και πολλές μικρότερες εταιρείες, αποφασίζουν να υιοθετήσουν ποικιλοτρόπως νέα μοντέλα υβριδικής εργασίας, που θα εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται και μετά το πέρας της πανδημίας, καταργώντας τα παλιά πρότυπα σταθερού ωραρίου με αποκλειστικά φυσική παρουσία.

Σύμφωνα με τον Jared Spataro, αντιπρόεδρο

Εμπορίου της Microsoft, πάνω από το 80% των διεθνών διλώνων ότι αναμένουν πιο ευέλικτες πολιτικές εργασίας, προσθέτοντας ότι για να είναι ανταγωνιστικοί σε αυτό το νέο κόσμο, οι επιχειρηματίες πρέπει να επιδείξουν εξαιρετική ευελιξία σχετικά με το πόσο, το που και το πώς πρέπει να εργάζονται οι άνθρωποι. Στο ίδιο μήκος κύματος και ο Mark Zuckerberg, ο οποίος δήλωσε πως η πανδημία επέταξε τον προγραμματισμό της Facebook για τηλεργασία, αφού αποδείχθηκε πως οι εργαζόμενοι είναι εξαιρετικά αποδοτικοί όταν δουλεύουν εξ' αποστάσεως.

Οι νέες τεχνολογίες παρέχουν λύσεις τόσο για σύγχρονη όσο και για ασύγχρονη συνεργασία. Αυτό από μόνο του όμως δεν είναι αρκετό, καθώς εργαζόμενοι και εργοδότες πρέπει να αποκτήσουν κουλτούρα εξύπνης και ευέλικτης εργασίας, υιοθετώντας ένα πλαίσιο κατευθυντήριων γραμμών για το πώς πρέπει να επιτελείται η εργασία, συνδεδεμένη με αποκλειστικά με δείκτη παραγωγικότητας. Μια τέτοια πολιτική μπορεί να εφαρμοστεί ευκολότερα σε επιχειρήσεις με άρτια ψηφιακές υποδομές και σε άτομα νεαρότερης ηλικίας που μεγάλωσαν με την τεχνολογία.

Εν κατακλείδι, η επιτυχία ενός οργανισμού είναι άμεσα συνυφασμένη με την παραγωγικότητα του προσωπικού, την ικανότητα της διοίκησης να αναγνωρίζει νέες ευκαιρίες και την προσαρμοστικότητα της στα ραγδαίως μεταβαλλόμενα νέα δεδομένα. Δεν νοείται στην εποχή του ψηφιακού μετασχηματισμού και της εξύπνης εργασίας η τήρηση άκαμπτου ωραρίου να αποτελεί δείκτη αποτελεσματικότητας. Η ιστορία έχει πολλές επιβεβαιώσεις πως ό, τι μένει στάσιμο αργά ή γρήγορα πεθαίνει.

Στο ΚΕΒΕ, πάντοτε πιστοί στα μέτρα ανακαμψής της πανδημίας, έχουμε εφαρμόσει με επιτυχία ένα μοντέλο υβριδικής εργασίας, για την περίοδο ισχύος των σχετικών διαταγμάτων, με κύριο γνώμονα την όσο το δυνατό πιο αποτελεσματική εξυπηρέτηση της επιχειρηματικής κοινότητας, αξιοποιώντας σε μεγάλο βαθμό τις νέες τεχνολογίες.

* Λειτουργός, Τμήμα Διεθνών και Δημοσίων Σχέσεων, ΚΕΒΕ

Το ρίσκο με τα εμβόλια και η σχέση κόστους - οφέλους

Του Κώστα Στουπιά*

Στην Ελλάδα, τα τελευταία 18 χρόνια, 32 άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους και 35 έχουν τραυματιστεί από κεραυνούς. Αυτό σημαίνει πως από κεραυνό πεθαίνει στη χώρα μας ένας άνθρωπος κάθε δύο χρόνια...

Αντιθέτως, οι θάνατοι από αυτοκινητιστικά δυστυχήματα είναι περισσότεροι, καθώς κάθε χρόνο αυτοί που χάνουν τη ζωή τους προσγγίζονται τους 800. Περί τους 1.000 είναι οι βαριά τραυματισμένοι και περί τις 3.000 οι ελαφρώς τραυματίες από αυτοκινητιστικά.

Το μεγαλύτερο αριθμητικό δείγμα που έχουμε για το εμβόλιο της AstraZeneca είναι της Παρασκευής 9/4 και αναφέρει 30 περιπτώσεις θρομβώσεων σε 18,1 εκατ. εμβολιασμούς. Σύμφωνα με στελέχη του MHRA (Medicines and Healthcare products Regulatory Agency), ο οργανισμός συνεκτιμά να πιστεύει ότι τα δυνητικά οφέλη του εμβολίου της AstraZeneca, που η αγγλοσουαδική φαρμακευτική βιομηχανία ανέπτυξε σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, είναι πολύ μεγαλύτερα από τους δυνητικούς κινδύνους οι λίπτες του να παρουσιάσουν θρομβώσεις...

Δεν χρειάζεται να είναι κάποιος ειδικός για να αντιληφθεί το ρίσκο που ενέχει η χρήση της AstraZeneca, που η αγγλοσουαδική φαρμακευτική βιομηχανία ανέπτυξε σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, είναι πολύ μεγαλύτερα από τους δυνητικούς κινδύνους οι λίπτες του να παρουσιάσουν θρομβώσεις... Δεν χρειάζεται να είναι κάποιος ειδικός για να αντιληφθεί το ρίσκο που ενέχει η χρήση της AstraZeneca, που η αγγλοσουαδική φαρμακευτική βιομηχανία ανέπτυξε σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, είναι πολύ μεγαλύτερα από τους δυνητικούς κινδύνους οι λίπτες του να παρουσιάσουν θρομβώσεις...

* Από το capital.gr, αποκλειστική συνεργασία με Φιλέλευθερο

φθεί το γιατί... Από τις 30 περιπτώσεις θρομβώσεων θανατηφόρες κατέληξαν μόνο οι 10 περίπου. Αν 10 εκατ. Έλληνες εμβολιαζόντουσαν μόνο με το συγκεκριμένο εμβόλιο, αναλογικά θα μετρούσαμε ένα μονοψήφιο αριθμό απολαύσεων.

Αυτή την περίοδο έχουμε περί τους 70 θανάτους την ημέρα στην Ελλάδα, οι οποίοι αποδίδονται στην "Covid-19", αρκετοί από τους οποίους πλέον δεν αφορούν υπερλήψεις ή άτομα με υποκείμενα νοσήματα. Υπάρχει μια κατηγορία του πληθυσμού γυναίκων κάτω από τα 55 έτη, για την οποία υπάρχουν ενδείξεις πως οι θρομβώσεις είναι συχνότερες.

Τούτο σίγουρα είναι κάτι που πρέπει να διερευνηθεί και καλό είναι να αφήσουμε τους επιστήμονες να κάνουν τη δουλειά τους. Να ολοκληρωθούν τις έρευνες και να μας δώσουν τις κατάλληλες οδηγίες.

Με τα παραπάνω στοιχεία, είναι προφανές πως κάποιος που ζει στην Ελλάδα κινδυνεύει περισσότερο να νοσήσει και να πεθάνει από "Covid-19" παρά από αυτοκινητιστικό δυστύχημα.

Ο ίδιος άνθρωπος κινδυνεύει περισσότερο να πεθάνει από αυτοκινητιστικό δυστύχημα, παρά από τις πιθανές παρενέργειες κάποιου εμβολίου για την "Covid-19".

Ευλόγως κάποιος μπορεί να ρωτήσει και πώς γνωρίζεις ποιος μπορεί να είναι οι παρενέργειες μετά από 6 μίνες ή 6 χρόνια; Δεν το γνωρίζω, όπως δεν το γνωρίζω με βεβαιότητα ούτε οι επιστήμονες.

Τούτο είναι ένα ρίσκο που δεν μπορώ να αποφύγω, προκειμένου να αποφύγω τον κίνδυνο να κολλήσω "Covid-19", περίπτωση που στατιστικά ενέχει μεγαλύτερο ρίσκο να νοσήσω με αυξημένες πιθανότητες κακής εξέλιξης... Εξάλλου, το έπαι με σφίξενα ο ίδιος ο κ. Σωτήρης Τσιό-

δρας: "Στο χειρότερο σενάριο" τα περισσότερα θρομβώσεων που φέρνονται να σχετίζονται με το εμβόλιο της AstraZeneca αφορούν σε 1 άτομο ανά 100.000. Την ίδια ώρα, οι θρομβώσεις στις σοβαρές περιπτώσεις νόσου Covid-19 φτάνουν έως και το 69%..."

Υπό το πρίσμα των στατιστικών συσχετισμών που αναφέραμε, κάποιος δεν θα έπρεπε να οδηγεί ή να κυκλοφορεί στον δρόμο και όλα τα μέτρα να καθόταν στο ηλεκτρολόγιο και να ζητά την κατήγηση των μετακινήσεων με τροχοφόρα. Κανένας δεν το κάνει... (προς το παρόν τουλάχιστον...)

Γιατί δεν συμβαίνει αυτό; Γιατί η σχέση κόστους - οφέλους στην περίπτωση των τροχοφόρων και των τροχαίων είναι περισσότερο σαφής και εμφανής βιωματικά και γιατί το άγνωστο αποτελεί πεδίο εύκολης τρομοκράτησης, προς χάρη του εντυπωσιασμού από ανθρώπους που είναι προφανές πως έχουν ανάγκη να τους προσέξουν ακόμη και αν βάλουν σε κίνδυνο τη ζωή τους.

Το ίδιο ισχύει για και τη φθνή προσπάθεια δικαιολόγησης των προτροπών του κ. Τσίπρα, του κ. Κουτσουμά και των "Συριζομακαλάκηδων" για μαζικές συναθροίσεις. Συγκρινόντας την προτροπή του ιστού πολιτικές συναθροίσεις με τη μετάδοση στα μέσα μαζικής μεταφοράς. Βεβαίως υπάρχει μετάδοση στα ΜΜΜ, αλλά χωρίς συγκοινωνίες δεν θα μπορούσαν να λειτουργήσουν νοσοκομεία, αποθήκες τροφίμων, λιμάνια μεταφοράς, το δίκτυο του ηλεκτρικού και του νερού. Υπάρχει κόστος έναντι κάποιου οφέλους. Από τις πολιτικές "λιτανείες" για τον "Κουφοντίνα", ποιο είναι το όφελος για την κοινωνία;

Τελικά τα κατάφεραν να μας κάνουν πειραματόζωα για το τίποτα... για ένα πουκάμισο αδειανό, για μια Ελένη, που έλεγαν και ο ποιητής.

ANALYSE ANAΛΥΣΗ Συμμόρφωση με το Διοικητικό Δικαστήριο

Η υποχρέωση των οργάνων της διοίκησης όταν εκδίδεται μια ακυρωτική απόφαση από το Διοικητικό Δικαστήριο είναι, αφενός να αποκαταστήσουν τα πράγματα στη θέση που ήταν πριν από την έκδοση της ακυρωτικής απόφασης και αφετέρου να επανεξετάσουν την ακυρωθείσα απόφαση και να προβούν στην έκδοση νέας απόφασης, με πλήρη συμμόρφωση προς τις διαπιστώσεις του Διοικητικού Δικαστηρίου για την ύπαρξη ορισμένων νομικών και πραγματικών καταστάσεων.

Εντούτοις, όμως, εκείνο που παρατηρείται πολύ συχνά πλέον και που τείνει να γίνει «συνήθες φαινόμενο» είναι ότι τα όργανα της διοίκησης, μετά την έκδοση μιας ακυρωτικής απόφασης, είτε παραλείπουν να συμμορφωθούν με το περιεχόμενο της ακυρωτικής απόφασης είτε συμμορφώνονται μετά την πάροδο μεγάλου χρονικού διαστήματος, το οποίο πολλές φορές ξεπερνά τα δύο δεκάλετα και πλέον μίνες. Η παρατηρηθείσα αυτή συμπεριφορά των διοικητικών οργάνων, η οποία, όπως προαναφέρω, είναι πλέον μια συννηθισμένη πρακτική, έχει τη ρίζα της στο ελλειπές υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο.

Το πρόβλημα της συμμόρφωσης της διοίκησης με τις αποφάσεις του Διοικητικού Δικαστηρίου

Επίσης, και εύρυθμης διοίκησης, ενώ παράλληλα παραβιάζουν και θίγουν το δικαίωμα στη δίκαιη δική, ως αυτό κατοχυρώνεται ρητά στο άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), το οποίο δεν προστατεύει μόνο το δικαίωμα πρόσβασης στην δικαιοσύνη, αλλά προβλέπει την ουσιαστική και αποτελεσματική κατοχύρωση του εν λόγω δικαιώματος, αφού τόσο η δραστηριότητα όσο και η εκτέλεση μιας δικαστικής απόφασης θεωρούνται εξίσου σοβαρές παράμετροι. Καθοδηγητική προς τούτο, είναι η απόφαση των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων Ανθρώπινων Δικαιωμάτων 18357/91, Homsby v. Greece, 01.04.1998, όπου το Δικαστήριο κάνοντας ειδική μνεία στις Διοικητικές Αρχές, τόνισε πως η μη συμμόρφωση ή η καθυστέρηση συμμόρφωσης τους, παραβιάζει τις γυγίσεις που απολαμβάνει ένας διάδικος στο πλαίσιο του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, ενώ παράλληλα τις καθιστά άδην αντικείμενο.

Η εξέλιξη τέτοιων φαινομένων, τα οποία άπτονται της ουσιαστικής και αποτελεσματικής απονομής της διοικητικής δικαιοσύνης, απαιτεί τροποποίηση του υφιστάμενου νομοθετικού και συνταγματικού πλαισίου καθώς επίσης και εφαρμογή τέτοιων νόμων, με τους οποίους θα διασφαλίζεται η συμμόρφωση των διοικητικών οργάνων

με τις ακυρωτικές αποφάσεις, κάτι που θα κατασπίσει την διοικητική δικαιοσύνη αποτελεσματικότερη και ουσιαστικότερη. Ως προς το ποια είναι εκείνα τα μέτρα που θα μπορούσαν να άρουν το φαινόμενο της μη συμμόρφωσης, αναφέρουμε τα πιο κάτω:

Η περαιτέρω διευρύνση των εξουσιών του Διοικητικού Δικαστηρίου. Αν και υπήρξε μια προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση, η οποία πραγματοποιήθηκε με τον Νόμο 130(Ι)/2015, δυνάμει του οποίου τροποποιήθηκε το Σύνταγμα, με την προσθήκη στο άρθρο 146 αυτού της παραγράφου 5Α δια της οποίας προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής κυρώσεων εναντίον μη συμμορφούμενου. Παρόλα αυτά, η εν λόγω διάταξη παραμένει «κενό γράμμα», αφού μέχρι και σήμερα δεν έχουν δοθεί στο Διοικητικό Δικαστήριο εκείνες οι εξουσίες δια των οποίων θα μπορούσαν να καταστεί εφικτή η επιβολή κυρώσεων. Συνεπώς, θα πρέπει διά νόμου να αποδοθούν στο Διοικητικό Δικαστήριο συγκεκριμένες εξουσίες, ώστε, βάσει αυτών, να είναι πλέον εφικτή η επιβολή κυρώσεων. Εν ολίγον, οι εξουσίες αυτές θα πρέπει να παρέχονται στο Διοικητικό Δικαστήριο, αφενός τη δυνατότητα προσδιορισμού του τρόπου κατά τον οποίο θα πρέπει να ενεργήσει η Διοίκηση και αφετέρου την δυνατότητα καθορισμού συγκεκριμένης προθεσμίας εντός της οποίας θα πρέπει να υπάρξει συμμόρφωση.

Η θέσπιση ειδικού νόμου, ο οποίος σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του διοικητικού οργάνου να προβλέπει και/ή να προνοεί ποινικές ή/και αστικές κυρώσεις στους προσωπικούς φορείς των διοικητικών οργάνων. Ένας τέτοιος νόμος θα λειτουργούσε αποτρεπτικά αφού το ενδεχόμενο πο-

Του Παύλου Βασιλείου*

Το δικαστήριο αποτελεί ένα χώρο με πολυθρόνες και ένα δικαστή, όπου η διαδικασία της δίκαιης απόφασης λαμβάνει χώρα. Η εικόνα που απεικονίζεται στην εικόνα είναι χαρακτηριστική του δικαστηρίου, με τις πολυθρόνες να είναι κενές και ο δικαστής να απουσιάζει, κάτι που υποδηλώνει την έλλειψη αποτελεσματικότητας και συμμόρφωσης των οργάνων της διοίκησης με τις αποφάσεις του δικαστηρίου.

Τονίζουμε ότι τα όσα αναφέρονται πιο πάνω ως μέτρα εξάλειψης του φαινομένου της μη συμμόρφωσης, εφαρμόζονται ήδη στις έννομες τάξεις άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Συγκεκριμένα, στη Γαλλία κατά το γαλλικό δίκαιο (L.95-125, 8-2-1995, art.62.77), τα Διοικητικά Δικαστήρια έχουν ήδη έναν πιο διευρυνμένο ρόλο και μια πιο διευρυσμένη εξουσία, αφού όχι μόνο έχουν τη δυνατότητα να προσδιορίζουν τον τρόπο της συμμόρφωσης των διοικητικών οργάνων, αλλά έχουν επίσης και την εξουσία να θέτουν σε αυτό, προθεσμίες εκτέλεσης και συμμόρφωσης, ενώ στην Ελλάδα, όπως αφορά την προσωπική ευθύνη φορέων των διοικητικών οργάνων, σχετικές πρόνοιες υπάρχουν στον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (198(2)), στο Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμόν 18/1989 (50(4)), καθώς επίσης και στον Ποινικό Κώδικα (259), όπου στην βάση αυτών των νομοθετημάτων, οι προσωπικοί φορείς, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης υπέχουν αστική και ποινική ευθύνη.

Φυσικά, η λίπη τέτοιων νομοθετικών προτοβολών απαιτεί τη βούληση των αρμόδιων εξουσιών, ήτοι της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, αφού εν τη ελλείψει τέτοιων βούλησης, η ουσιαστική απονομή της διοικητικής δικαιοσύνης θα παραμείνει μετέωρη και θα συνεχίζει να οδηγεί τον επιτυχάνο διάδοχο σε ένα φαύλο κύκλο απέραντων διοικητικών διαδικασιών.

* Δικηγόρος / Associate, ELIAS NEOCLEOUS & CO LLC, δικαστηριακό τμήμα, γραφείο Λευκωσίας